

TALABALARNING CHET TILLARINI O'RGANISHGA BO'LGAN MOTIVATSIYASINI RIVOJLANTIRISH

Tokhirova Durdona Nodirbek qizi,

Tel: +998889871408

E-mail: missdonadiamond@gmail.com

Andijon viloyati andijon tumani

Turon Universiteti 2-bosqich magistranti

Formal teacher at "English Life" education centre

Annotatsiya. Maqolada talabalarning chet tillarini o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini rivojlantirish masalasi chuqur tahlil qilinadi. Motivatsiyaning ichki va tashqi omillari, ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri hamda zamonaviy pedagogik va innovatsion yondashuvlarning o'rni yoritib beriladi. Shuningdek, chet tillarini o'qitishda kommunikativ metodlar va raqamli texnologiyalardan foydalanishning motivatsiyani oshirishdagi ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: chet tillarini o'qitish, o'quv motivatsiyasi, ichki motivatsiya, kommunikativ yondashuv, innovatsion ta'lim.

Аннотация. В статье проводится анализ проблемы развития мотивации студентов к изучению иностранных языков. Рассматриваются внутренние и внешние мотивационные факторы, а также роль коммуникативного подхода и инновационных образовательных технологий в процессе обучения.

Ключевые слова: изучение иностранных языков, учебная мотивация, коммуникативный подход, инновационные технологии, студент.

Abstract. The article analyzes the problem of developing students' motivation to learn foreign languages. It focuses on internal and external motivational factors and highlights the role of communicative approaches and innovative teaching methods in enhancing learning effectiveness.

Keywords: foreign language teaching, learning motivation, communicative approach, innovative education, students.

Kirish

Globallashuv jarayonlari jadallashib borayotgan hozirgi davrda chet tillarini bilish shaxsning kasbiy raqobatbardoshligi, intellektual salohiyati va ijtimoiy faolligini belgilovchi muhim omillardan biriga aylandi. Xalqaro hamkorlik, akademik mobillik, xorijiy ilmiy manbalardan foydalanish va zamonaviy mehnat bozoriga moslashish jarayonlarida chet tillarini egallash zaruriy ehtiyoj sifatida namoyon bo'lmoqda. Biroq talabalarning chet tillarini o'rganish jarayonida erishadigan natijalari ko'p jihatdan ularning o'quv faoliyatiga bo'lgan ichki va tashqi motivatsiyasiga bog'liqdir. Shu sababli chet tilini

o'qitishda motivatsiyani shakllantirish va rivojlantirish masalasi pedagogika va lingvodidaktika sohasidagi dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism

Motivatsiya shaxsni muayyan faoliyatga undovchi ichki ehtiyojlar, qiziqishlar, maqsadlar va qadriyatlar majmui sifatida talqin etiladi. Psixologik nuqtayi nazardan motivatsiya inson xulq-atvori va faoliyatining harakatlantiruvchi kuchi bo'lib, u o'quv jarayonida bilimlarni egallash samaradorligini belgilaydi. Pedagogik adabiyotlarda motivatsiya o'quvchining yoki talabaning ta'limga bo'lgan ongli munosabati, o'qishga nisbatan ijobiy emotsional holati va mustaqil bilim olishga tayyorligi bilan izohlanadi.

Chet tillarini o'rganishda motivatsiya alohida ahamiyat kasb etadi, chunki til o'rganish uzoq muddatli, murakkab va muntazam intellektual mehnatni talab etadi. Talabaning til o'rganishga nisbatan motivatsiyasi past bo'lsa, hatto mukammal metodika va zamonaviy texnologiyalar ham kutilgan natijani bermasligi mumkin.

Chet tillarini o'rganishga bo'lgan motivatsiya asosan ichki va tashqi turlarga ajratiladi. Ichki motivatsiya talabaning tilga bo'lgan qiziqishi, til orqali yangi madaniyatni anglash istagi, shaxsiy rivojlanishga intilishi bilan bog'liq. Bunday motivatsiya barqaror bo'lib, o'quv jarayonida yuqori natijalarga erishishga xizmat qiladi.

Tashqi motivatsiya esa baho olish, diplom qo'lga kiritish, ota-ona yoki jamiyat talablarini bajarish kabi omillar bilan belgilanadi. Ushbu motivatsiya qisqa muddatli bo'lishi mumkin va u ichki ehtiyojga aylantirilmasa, talabaning til o'rganishga bo'lgan qiziqishi tez so'nadi. Shuning uchun ta'lim jarayonida tashqi motivatsiyani ichki motivatsiyaga aylantirish muhim pedagogik vazifa sifatida qaraladi.

Talabalarning chet tillarini o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi bir qator omillar ta'sirida pasayishi mumkin. Ulardan biri o'quv jarayonining haddan tashqari nazariylashtirilganligi va amaliy nutq faoliyatiga yetarli e'tibor berilmasligidir. Til faqat grammatik qoidalar va lug'at yodlash bilan cheklansa, talabalar uning real hayotdagi ahamiyatini to'liq anglay olmaydi.

Shuningdek, o'qitish metodlarining bir xil va an'anaviy bo'lishi, talabalarning individual qobiliyatlari va ehtiyojlari inobatga olinmasligi ham motivatsiyaning susayishiga sabab bo'ladi. O'zlashtirish darajasi past bo'lgan talabalarda muvaffaqiyatsizlik hissi shakllanib, bu ularning o'qishga bo'lgan ishonchini kamaytiradi.

Talabalarning chet tillarini o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini rivojlantirish uchun, avvalo, ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida tashkil etish zarur. Talabaning qiziqishlari, kasbiy yo'nalishi va kelajak rejalari chet tilini o'qitish mazmuni bilan uyg'unlashtirilganda, til o'rganish shaxsiy ahamiyat kasb etadi.

Dars jarayonida kommunikativ yondashuvni qo'llash motivatsiyani oshirishning muhim vositasi hisoblanadi. Real hayotga yaqin muloqot vaziyatlari, rolli o'yinlar, munozaralar va loyiha ishlari talabalarning faol ishtirokini ta'minlab, tilni amaliy qo'llashga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi.

Raqamli texnologiyalar va interaktiv platformalar chet tilini o'rganishda kuchli motivatsion omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Onlayn resurslar, mobil ilovalar, video va audio materiallar yordamida tilni vizual va eshitish orqali o'rganish jarayoni yanada qiziqarli va samarali bo'ladi. Ayniqsa, xalqaro onlayn muloqot imkoniyatlari talabalarga o'z bilimlarini real muhitda sinab ko'rish imkonini beradi.

Gamifikatsiya elementlaridan foydalanish, ya'ni o'yin asosida o'qitish, raqobat va rag'bat tizimlarini joriy etish talabalarning o'quv faoliyatiga bo'lgan ijobiy munosabatini mustahkamlaydi. Bunda baho faqat nazorat vositasi emas, balki rivojlantiruvchi omil sifatida xizmat qiladi.

Chet tilini o'rganishda o'qituvchi shaxsiyati alohida ahamiyatga ega. O'qituvchining professional kompetensiyasi, muloqot madaniyati va motivatsion muhit yaratish qobiliyati talabalarning til o'rganishga bo'lgan munosabatini bevosita belgilaydi. O'qituvchining qo'llab-quvvatlovchi, rag'batlantiruvchi va hamkorlikka asoslangan yondashuvi talabada o'ziga bo'lgan ishonchni kuchaytiradi.

Talabalarning kichik yutuqlarini e'tirof etish, ularni mustaqil fikrlashga undash va xatolarga rivojlanish imkoniyati sifatida qarash motivatsiyani barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Talabalarning chet tillarini o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim va ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Chet tilini egallash nafaqat lingvistik bilim va ko'nikmalarni shakllantiradi, balki shaxsning intellektual rivoji, madaniyatlararo muloqot kompetensiyasi hamda kasbiy moslashuvchanligini ham ta'minlaydi. Shu bois, motivatsiya masalasi faqat pedagogik jarayonning qo'shimcha elementi emas, balki uning markaziy tarkibiy qismi sifatida qaralishi lozim.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, chet tilini o'rganishda yuqori natijalarga erishish ko'p jihatdan talabalarda ichki motivatsiyaning shakllanganlik darajasiga bog'liqdir. Ichki motivatsiya talabaning o'rganilayotgan tilga bo'lgan qiziqishi, o'zini rivojlantirish istagi va kelajakdagi kasbiy faoliyatida ushbu tilning ahamiyatini anglash orqali mustahkamlanadi. Tashqi rag'batlantirish omillari, jumladan baholash tizimi va akademik talablar, ichki motivatsiyani qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida xizmat qilgan taqdirdagina barqaror ijobiy natijalar yuzaga keladi.

Shuningdek, motivatsiyaning rivojlanishi ta'lim jarayonining mazmuni va shakliga bevosita bog'liq ekanligi aniqlandi. Kommunikativ yondashuv, amaliy muloqotga asoslangan topshiriqlar, real hayot bilan bog'liq vaziyatlar va kasbiy yo'naltirilgan til materiallari talabalarning chet tiliga bo'lgan munosabatini sezilarli darajada ijobiy tomonga o'zgartiradi. Tilni faqat akademik fan sifatida emas, balki real kommunikativ vosita sifatida idrok etish motivatsiyani chuqur va barqaror shakllantirishga xizmat qiladi.

Innovatsion pedagogik va raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi ham motivatsiyani rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy axborot vositalari, interaktiv platformalar va multimediya resurslari orqali tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning

mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, ularning o'quv faoliyatidagi faolligini oshiradi hamda chet tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Bunday sharoitda talaba bilim oluvchi emas, balki faol subyekt sifatida namoyon bo'ladi.

Motivatsiyani rivojlantirishda o'qituvchi shaxsining roli ham muhim omil sifatida e'tirof etiladi. O'qituvchining pedagogik mahorati, ijobiy psixologik muhit yaratish qobiliyati va talabalar bilan hamkorlikka asoslangan munosabati ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Rag'batlantirish, qo'llab-quvvatlash va individual yondashuv orqali o'qituvchi talabalarning chet tilini o'rganishga bo'lgan ichki ehtiyojini shakllantirishi mumkin.

Umuman olganda, talabalarning chet tillarini o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini rivojlantirish uzluksiz, tizimli va kompleks jarayon bo'lib, u ta'lim mazmuni, metodlari, texnologiyalari va subyektlar o'rtasidagi hamkorlikni talab etadi. Ushbu jarayonga ilmiy asoslangan yondashuv ta'lim samaradorligini oshirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash va yoshlarning global ta'lim makoniga integratsiyalashuvini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan, chet tillarini o'qitishda motivatsiyani rivojlantirishga qaratilgan tadqiqotlar va amaliy ishlanmalarni yanada chuqurlashtirish kelgusidagi ilmiy izlanishlar uchun istiqbolli yo'nalishlardan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayeva, M. M. (2020). Chet tillarni o'qitish metodikasi. Toshkent: Innovatsiya-Ziyo.
2. Azizxo'jayeva, N. N. (2018). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: TDPU nashriyoti.
3. G'afforov, F. G. (2019). Talabalarning o'quv motivatsiyasini rivojlantirishning psixologik asoslari. Pedagogika va psixologiya, 4(2), 45–52.
4. Ismoilova, D. A. (2021). Oliy ta'limda chet tillarini o'qitishda kommunikativ yondashuvning ahamiyati. Zamonaviy ta'lim, 6(3), 37–41.
5. Juraev, R. X., & Zunnunov, A. S. (2017). Ta'lim jarayonida motivatsiya va rag'batlantirish. Toshkent: Fan va texnologiya.
6. Karimova, S. B. (2022). Talabalarda chet tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishni shakllantirish omillari. Til va adabiyot ta'limi, 2(1), 28–33.
7. Qodirova, G. Q. (2020). Chet tillarni o'qitishda innovatsion yondashuvlar. Samarqand: SamDU nashriyoti.
8. Raxmonov, B. S. (2019). O'quv jarayonida motivatsiyaning pedagogik ahamiyati. Ta'lim va innovatsiya, 1(4), 19–24.
9. To'xtasinov, U. M. (2021). Raqamli ta'lim muhitida chet tillarini o'qitish masalalari. Oliy ta'lim muammolari, 5(2), 61–66.

